

Algemeen hoofdstuk

Provincie Noord-Brabant

Samen, Slim en Slagvaardig inspelen op de toekomst

Inleiding

Het jaar 2020 was nog net geen twee maanden oud toen de 1e Corona-besmetting in Brabant en Nederland werd vastgesteld. De hevige Corona-uitbraak die daarop volgde, heeft ons leven ingrijpend veranderd op een manier die niemand op dat moment kon bevroeden. De sociaal-maatschappelijke, economische en financiële realiteit is in een paar maanden tijd volledig omgeslagen. Maar zoals we Brabant kennen, hebben we ook in deze tijden laten zien dat we sterk, innovatief en creatief zijn. Met aanpassingsvermogen, met steunpakketten- en maatregelen, maar bovenal met mooie hartverwarmende initiatieven uit de samenleving zelf.

Onze toekomst gaat gepaard met onzekerheid. Vandaag is het stikstof en Corona. Morgen staat er ons ongetwijfeld een nieuwe verrassing te wachten. En dan hebben we nog de meer sluimerende ontwikkelingen zoals de verdroging die op termijn eveneens een forse (ontwrichtende) impact kan hebben op onze samenleving, natuur, de ruimtelijke inrichting en onze economie. In deze onzekere en onvoorspelbare tijden blijven onze maatschappelijke opgaven, zoals opgenomen in de Brabantse Omgevingsvisie 'De kwaliteit van Brabant', onverminderd groot.

Met de Omgevingsvisie als inhoudelijke kompas zetten we ons in voor een Brabant waar het fijn, veilig en gezond leven is, een Brabant dat concurrerend en ondernemend is en een levendig Brabant. Kortom, een gelukkig Brabant. Daarbij hebben we steeds oog voor de snel veranderende wereld om ons heen. Zoals de maatschappelijke dynamiek die de Coronacrisis op dit moment met zich meebrengt en de betekenis ervan voor de Brabantse samenleving. Of de mogelijke lange termijneffecten van de huidige crisis. Wat wordt de precieze impact op het openbaar vervoer? Of denk aan het thuiswerken. Daarbij is de grote vraag of dat structureel anders blijft. Wat gebeurt er dan met alle lege kantoorgebouwen?

Financieel is Corona een klap voor iedereen: burgers, bedrijven en andere organisaties. We zien de financiële positie van gemeenten verslechteren als gevolg van extra uitgaven en taken door de Coronacrisis. Met de 'investeringsbenadering Corona herstelapak' als onderdeel van de brede herstelapak Corona beogen wij het urgente negatieve effect te minimaliseren. Tegelijkertijd willen wij een positief effect realiseren door kansen te verzilveren en – in het licht van onze ambities - (middel)lange termijn veranderingen teweeg te brengen. We willen hiermee Brabanders en de Brabantse economie concurrerder, weerbaarder en inclusiever de coronacrisis uit te laten komen. Een krachtige regionale samenwerking kan hierbij versterkend werken.

Maar niet alleen Corona doet zich voelen. Al voor die uitbraak was duidelijk dat de financiële realiteit anders wordt. Dat heeft onder andere te maken met de lage rentetarieven. Kort samengevat komt het erop neer dat er de komende jaren minder geld beschikbaar is. Dit in combinatie met de grote opgaven maakt dat meer dan ooit keuzes gemaakt moeten worden. Zo hebben we in onze provincie een enorme woningbouwopgave waardoor we in de komende jaren flink naar behoefte zullen moeten bouwen. Naast de woningbouw en leegstand zijn ook de aanpak van de verdroging, het herstel van de biodiversiteit, de energietransitie, de verduurzaming van de landbouw, het terugdringen van de stikstofdepositie, het verbeteren van onze veiligheid door een weerbare overheid en samenleving die tegendruk kunnen bieden aan ondermijnende criminaliteit, een concurrerende en innovatieve economie en nieuwe vormen van mobiliteit stuk voor stuk opgaven van formaat. We moeten nu al richtingen inslaan om deze opgaven meerjarig te kunnen oppakken en ervoor te zorgen dat ook toekomstige provinciebesturen nog iets te kiezen hebben. We maken daarom inhoudelijke keuzes, we zijn scherp op onze rol in de opgaven waarvoor we staan. En we maken keuzes om de provinciale organisatie toekomstbestendig door te ontwikkelen. Deze begroting is een eerste aanzet in het inslaan van richtingen op weg naar 2030. We maken keuzes en zetten in op een combinatie van zowel besparen als verdienen. Samen, slim en slagvaardig.

Samen, Slim en Slagvaardig

De Omgevingswet treedt in 2022 in werking. In de geest van deze Omgevingswet willen wij onze publieke en private partners, alsook onze inwoners in beweging zetten om samen onze ambities te realiseren. We willen de kracht van de regio versterken door gericht de gezamenlijke prioriteiten van regio's en provincie te agenderen en te vertalen naar concrete acties en projecten.

Dat vraagt van ons dat we bij elke opgave scherp zijn op onze rol: geven we richting, stimuleren we beweging of maken we mogelijk? We zien kansen in de doorontwikkeling van de gebiedsgerichte aanpak. In gebieden zoals het Van Gogh Nationaal Park of het Ulvenhoutse bos komen meerdere opgaven samen. Via deze gebiedsgerichte aanpakken leggen we meer dan voorheen slimme verbindingen tussen de verschillende opgaven in het gebied en werken we samen met onze partners hieraan. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Samen, slim en slagvaardig.

Samenbindende thema's

Dwars door al onze opgaven lopen gezonde leefomgeving, brede welvaart en digitalisering als samenbindende thema's. We hebben een verantwoordelijkheid om vanuit de volle breedte van ons beleid en uitvoering bij te dragen aan een brede welvaart en gezonde leefomgeving voor alle Brabanders. Eerdere ervaringen die wij in het inmiddels afgeronde programma Sociale Veerkracht opgedaan hebben rondom onder meer sociale innovatie, inclusieve maatregelen en participatie passen wij hierbij toe. We bezien daarbij hoe het Brabants Outcome Fonds 2 daarvoor een schragend instrument kan zijn. De alsmaar verdergaande digitalisering en dataficering kan ons voorts ondersteunen ons beleid effectiever en efficiënter te laten zijn. Naast kansen op nieuwe beleidsopties (innoveren) stelt het gebruik van data ons ook in staat om bestaande taken tegen minder kosten of met minder capaciteit uit te voeren. Dit draagt direct bij aan onze noodzakelijke wendbaarheid. Voor de begroting betekent dat u in de afzonderlijke begrotingsprogramma's is opgenomen hoe het desbetreffende beleid bijdraagt aan deze samenbindende thema's. Overkoepelende activiteiten zijn opgenomen in het begrotingsprogramma bestuur.

Brede welvaart

We ambiëren een hoge kwaliteit van leven voor de Brabanders, nu en in de toekomst. Een groen en natuurrijk Brabant waar het goed toeven is, een Brabant waar men gelukkig en gezond is en waar meer Brabanders delen in welzijn en welvaart. Ofwel, we willen een Brabant met een goede balans tussen de economische, ecologische en sociale kwaliteit. En daarin staat de Brabander centraal. Dit noemen, zoals gedefinieerd door het CBS, 'brede welvaart'. Jaarlijks monitort het CBS ook hoe de brede welvaart zich in Nederland ontwikkelt.

De afgelopen decennia hebben we gezien waar Brabant en de Brabanders toe in staat zijn. Onze samenwerkings- en samenlevingskracht maakt ons veerkrachtig. Het is die veerkracht die ons steeds in staat stelt om creatief te zijn en de opgaven waarvoor we staan vooral als kansen te zien en voortvarend op te pakken. Het is diezelfde veerkrachtige en vitale samenleving, met zijn kwaliteiten en competenties, met zijn creatievelingen en trotse familiebedrijven die de voedingsbodem vormen onder onze concurrerende, duurzame en innovatieve economie. En vice versa draagt onze economie bij aan de brede welvaart van onze Brabanders. Om onze economie toekomstbestendig te maken, willen we in 2021 voortvarend aan de slag gaan met de uitvoering van het beleidskader 'Naar een toekomstbestendige economie voor Brabant'. Cultuur, sport en recreatie zijn andere aspecten die een belangrijke bijdrage leveren aan de brede welvaart in Brabant. Het inspireert ons, maakt ons creatief en heeft een positieve invloed op ons welzijn en onze gezondheid. We ontwikkelen daarom een uitdagend en nieuw kader waarin cultuur, sport, recreatie en toerisme op een vernieuwende en integrale wijze worden gepositioneerd. Dit nieuwe kader vormt een belangrijke pijler voor het verbeteren van de Brabantse leefbaarheid. We versterken de brede welvaart in Brabant verder door onder meer het stimuleren van een evenwichtige arbeidsmarkt, met kwalitatief goed onderwijs, met voor iedereen toegankelijk openbaar vervoer, met kwalitatief goede woonomgevingen die inspelen op de bevolkingsprognoses en met oog voor nieuwe woonvormen, schoon en voldoende water en

het haalbaar en betaalbaar maken van duurzame energie voor iedereen. Kortom, brede welvaart is een integraal onderdeel van al ons beleid.

Gezonde leefomgeving

Hoe innovatief en veerkrachtig we als Brabant ook zijn, we hebben ook mogen ervaren hoe kwetsbaar onze samenleving en economie is als onze gezondheid in gevaar is. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor een gezonde leefomgeving, blijven we daarom inzetten op de voortdurende verbetering van de Brabantse luchtkwaliteit. We implementeren als provincie de ambities en afspraken uit het Schone Lucht Akkoord. Middels het stimuleren van energiebesparing en hernieuwbare energieproductie leveren we een bijdrage aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Hiermee verbeteren we tevens de luchtkwaliteit voor onze inwoners. Met onze aanpak 'Naar een klimaatproof Brabant' spelen we in op de gevolgen van de klimaatverandering en willen we onder meer hittestress tegengaan. Ook werken we voortdurend aan het op orde houden van onze waterkwaliteit. Schoon en voldoende grond- en oppervlaktewater draagt direct bij aan de gezondheid van de mens en het milieu. In dit licht ontwikkelen we de komende periode een beleidskader gezondheid waarin wij expliciet aangeven welke rol en verantwoordelijkheden wij vanuit onze kerntaken zien op het gebied van gezondheid.

De huidige tijd leert hoe belangrijk het groen inrichten van de directe leefomgeving is. Onze leefwereld is de afgelopen maanden immers aanzienlijk verkleind. We wonen, werken en recreëren al even in en om het huis. De waardering voor de natuur om ons heen neemt daarmee toe en wordt intensief gebruikt om te sporten en te genieten. In 2021 gaan we verder met het herstel van de biodiversiteit en het behoud en de ontwikkeling van onze mooie landschappen. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op de kansrijke wisselwerking tussen landbouw en natuur.

Digitalisering en dataficering

De digitalisering en dataficering neemt een vlucht. De beschikbaarheid van goede data maakt het mogelijk om over een langere periode te monitoren hoe Brabant en de afzonderlijke regio's ervoor staan. Bovendien zijn goede data steeds crucialer voor analyses, beleidsinterventies en investeringsbeslissingen. Zo delen we elke bestuursperiode kennis en zicht via de bevolkings- en woningbehoefteprognose met onder meer gemeenten voor een actuele basis om visie en beleid op te ontwikkelen. En dat is nodig om slagvaardig en wendbaar te zijn. We willen een ondernemende en slagvaardige provincie zijn die kansen verzilverd als deze zich voordoen.

De onlangs door uw Staten vastgestelde datavisie werken we de komende periode middels een uitvoeringsagenda nader uit. Dit doen we in verschillende beleidsvelden. Zo is op het gebied van de realisatie van een robuust natuurnetwerk de nodige stuurinformatie beschikbaar. In het project 'Verbetering stuurinformatie NatuurNetwerk Brabant' wordt al deze stuurinformatie samengebracht. Ook bij mobiliteit speelt het een grote rol. In het programma SmartwayZ.NL zijn daar goede ervaringen mee opgedaan en dat wordt nu verankerd in het beleidskader 'Koers Mobiliteit 2030'. En binnen het beleidsveld Economie wordt gewerkt aan het vormgeven van de Data Economie van de toekomst. En natuurlijk zijn we volop bezig met de voorbereiding van het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). Digitalisering is daarnaast cruciaal voor innovaties. Denk daarbij aan de ontwikkelingen binnen Smart Mobility of de innovaties in de landbouw die verduurzaming van deze sector bevorderen. Of Smart Energy dat het mogelijk maakt om vraag en aanbod volledig automatisch te koppelen en zorgt daarmee voor een effectief en efficiënt energiesysteem. De komende jaren gaan we, op basis van de uitgangspunten zoals vastgelegd in de datavisie, de inzet van data in de verschillende beleidsdomeinen uitbreiden. Daarbij kijken we kritisch wat wel en niet werkt. Altijd staat voorop dat de inzet van data moet bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. En eveneens conform de datavisie, hebben we hierbij veel oog voor de ethische vraagstukken die hier ook mee samenhangen. De menselijke maat blijft altijd voorop staan.

In positie voor 2030

In positie voor 2030

Het moge duidelijk zijn. Richting 2030 staan we voor grote opgaven. Deze opgaven en bijbehorende ambities staan gedefinieerd in de Brabantse Omgevingsvisie. In mindere mate hebben we onszelf afgevraagd of we voldoende geëquipeerd zijn om onze opgaven adequaat te kunnen realiseren. Gelet op onze ambitieuze opgaven, de mogelijke uitdagingen die nog op ons pad gaan komen en de schaarser wordende middelen (in financiën, arbeidskrachten, ruimte, grondstoffen) hebben we onder de noemer 'Koers 2030' een brede aanpak ontwikkeld waarmee we onszelf en toekomstige besturen in positie brengen om onze ambities richting 2030 te kunnen realiseren.

Middels de opdracht 'Koers 2030' werken we toe naar een meer uniforme en herkenbare beleidssturing om zo de inhoudelijke sturing op onze opgaven te verstevigen en de kaderstellende en controlerende rol van uw Staten verder te optimaliseren. Tevens werken we aan een aantal "profielversterkende maatregelen" om als provincie richting de toekomst een structureel begrotingsevenwicht te behouden en daarmee de ruimte te behouden om in Brabant te investeren waar nodig en wenselijk. Om dit te bewerkstelligen, moeten tijdig scherpe keuzes gemaakt worden. In ons bestuursakkoord "Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant" worden meerdere opdrachten genoemd die invulling geven aan of raakvlak hebben met bovengenoemde verantwoordelijkheid. Denk hierbij aan uniformiteit in kaderstelling, inhoudelijke beleidskaders voor onder meer Mobiliteit, Natuur, Landbouw en Voedsel, Vrije Tijd en Economie, het terugdringen van onze structurele lasten met minimaal € 30 miljoen vanaf 2025, het verhogen van ons rendement op vermogen en de doorontwikkeling van de provinciale organisatie.

Deze opdrachten tezamen vormen de overkoepelende opdracht 'Koers 2030' dat bestaat uit de volgende ingrediënten:

- Uniformiteit in beleidssturing (kaderstelling) in lijn met de Omgevingsvisie
- Duurzame begroting: besparen en verdienen
- Toekomstbestendige organisatie

De komende periode willen wij deze opdracht samen met uw Staten nader uitwerken. Hiermee acteren wij op tijd om naar de toekomst een structureel begrotingsevenwicht te behouden.

Conform een van de opdrachten uit de perspectiefnota 2021 en bevestiging daarvan in het Bestuursakkoord nemen we onze rol en performance onder de loep. We vragen een commissie om te reflecteren op de prestaties van de provincie en in het verlengde daarvan - indachtig de opgaven die de komende tien jaar voor ons liggen - te adviseren over wat we beter kunnen en moeten doen. In het kader van de overdracht aan en ter input voor een nieuw bestuur vragen we de commissie een kritische blik op ons handelen te werpen (reputatie onderzoek). De concrete opdracht laten we graag tot stand komen in overleg met uw Staten, waarna uw Staten ook een rol kunnen vervullen bij de begeleiding van het onderzoek. Met de perspectiefnota 2022 (april/mei 2021) leggen we uw Staten een voorstel voor om een onderzoek uit te laten voeren naar onze rol en performance.

Financieel totaalbeeld

Financieel totaalbeeld

De begroting is meerjarig in evenwicht. Per begrotingsjaar is het totaal van de lasten + de stortingen in de reserves gelijk aan het totaal van de baten + de onttrekkingen aan de reserves. De financiële omvang van de begroting van Provincie Noord-Brabant bedraagt in 2021 €1.117,2 miljoen. Dit bedrag wordt als volgt aan de beleidsdoelstellingen binnen de diverse begrotingsprogramma's besteed:

Provincie Noord-Brabant	bedragen
Bestedingen 2021	x € 1.000
Bestuur en veiligheid	19.629
Ruimte en wonen	33.293
Water en Bodem	45.427
Natuur en milieu	130.768
Economie, kennis en talentontwikkeling	33.450
Energie	8.998
Landbouw en voedsel	5.005
Basisinfrastructuur mobiliteit	188.590
Mobiliteitsontwikkeling	143.761
Vrije tijd, cultuur, sport en erfgoed	58.726
Algemeen financieel beleid	159.395
Toevoegingen aan reserves	290.124
	<u>1.117.165</u>

Om deze bestedingen te kunnen doen, beschikt de provincie over diverse inkomstenbronnen. De herkomst van de beschikbare middelen is in 2021 als volgt verdeeld:

Provincie Noord-Brabant	bedragen
Herkomst van middelen 2021	x € 1.000
Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting	267.411
Algemene Uitkering uit het provinciefonds	268.033
Decentralisatieuitkeringen via het provinciefonds	7.245
Dividend en winstuitkeringen	23.331
Opbrengsten financieringsfunctie	40.065
Leges en heffingen	7.018
Overige baten	24.335
Onttrekkingen aan reserves	479.728
	<u>1.117.165</u>

- Onttrekkingen aan reserves € 479,7 mln.
- Overige baten € 24,3 mln.
- Leges en heffingen € 7 mln.
- Opbrengsten financieringsfunctie € 40,1 mln.
- Dividend en winstuitkeringen € 23,3 mln.
- Decentralisatieuitkeringen via het provinciefonds € 7,2 mln.
- Algemene Uitkering uit het provinciefonds € 268 mln.
- Opbrengst opcenten motorrijtuigen- belasting € 267,4 mln.